

SOSYAL BİLGİLER 5

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

DOĞAL AFETLER

Doğal afet: Doğada doğal nedenlerden dolayı meydana gelen, yıkımlara, can ve mal kaybına neden olan değişikliklere doğal afet denir.

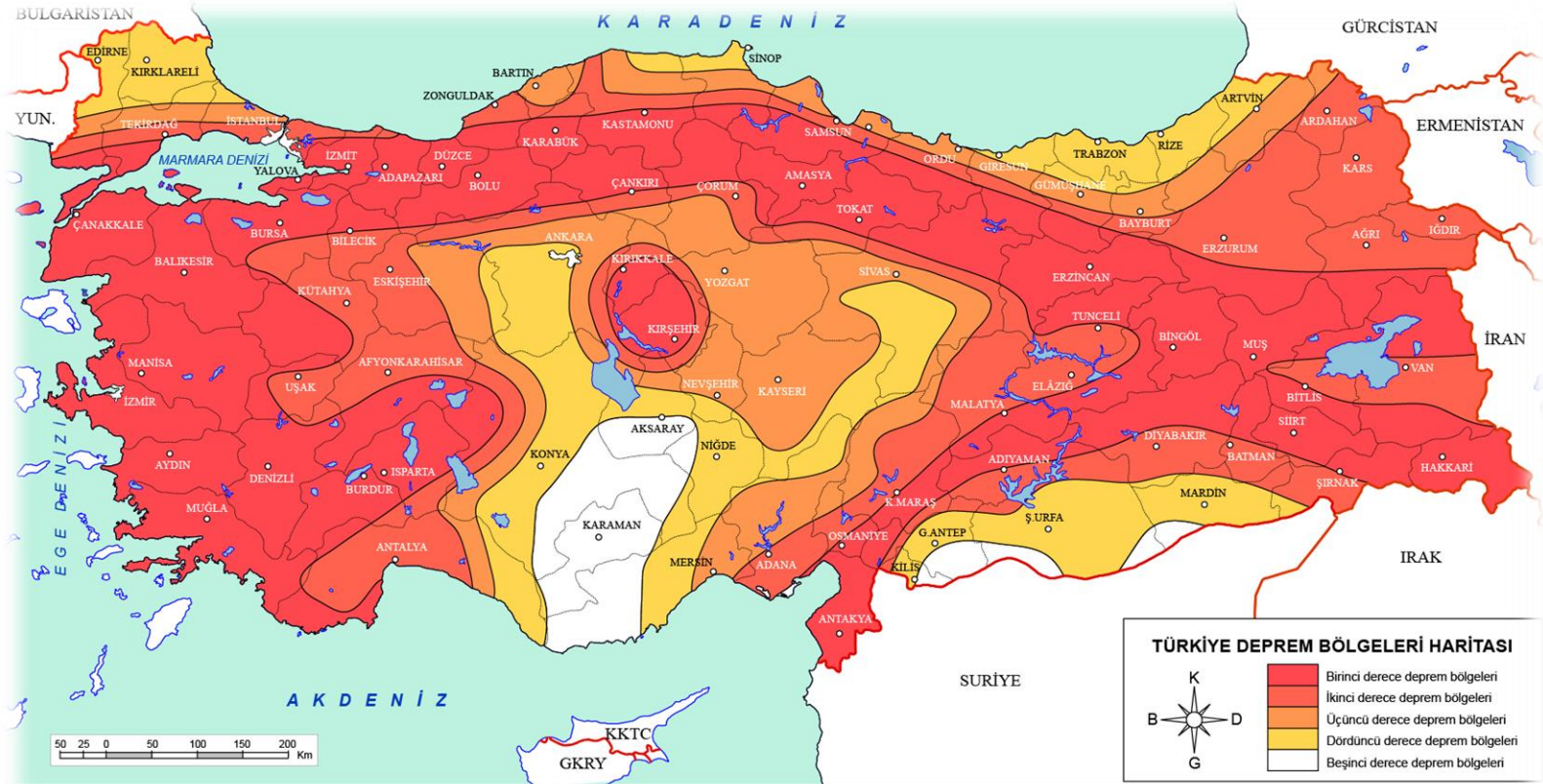
➤ **Deprem, sel, heyelan, çığ, erozyon ve orman yangınları** doğal afetler arasında sayılabilir.

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

Deprem: Yer kabuğunda meydana gelen kırılmalar ya da yanardağ faaliyetleri ile oluşan büyük sarsıntılara deprem denir.

- Ülkemiz **deprem kuşağı ve fay hatları üzerinde** yer alır. Bu nedenle ülkemizde sık sık depremler meydana gelir.

Kaynak: T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı

cografyaharita.com R. AYGIIL 2014

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

- Depremleri inceleyen bilim dalına **sismoloji**, süresini ve şiddetini kaydeden alete de **sismograf** denir.
- Deprem şiddeti **richter ölçeği** ile ölçülür.

Depremlerin Zararlarını Azaltmak İçin

- Binalar fay hatları ve yumuşak zeminler üzerine yapılmamalıdır.
- Bina yapımında depremlere dayanıklı malzeme kullanılmalıdır.
- Deprem bölgesinde çok katlı binalar yapılmamalıdır.

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

Heyelan (Toprak Kayması): Yağışın fazla, arazinin eğimli olduğu yerlerde toprağın dik yamaçlardan aşağıya doğru akmasına heyelan denir.

- Ülkemizde heyelan, **aşırı yağış ve arazinin fazla eğimli olmasından dolayı** en fazla **Karadeniz Bölgesi**'nde görülür.

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

Sel: Şiddetli yağmurlardan dolayı nehirlerin taşması sonucu ortaya çıkan su baskınlarına **sel** denir.

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

- Sellerde can ve mal kayıplarının artmasının en önemli nedeni **çarpık kentleşme** ve **yerleşim yerlerinin dere kenarlarında kurulmasıdır**.

Selden korunmak ve zararlarını azaltmak için:

- ✓ Dere yatakları temiz tutulmalı, akarsular üzerinde barajlar ve bentler yapılmalıdır.
- ✓ Ağaçlandırma ve teraslama (taraçalandırma) yapılmalıdır.
- ✓ Şehirlerde atık suların tahliyesi için altyapı çalışmaları yapılmalıdır.

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

Çığ: Yamaçlarda ve dağların yüksek kesimlerinde bulunan **kar** kütlelerinin **aşağı doğru yuvarlanarak önüne çıkan her şeyi yıkıp geçmesidir.**

- Çığ, en fazla **kar yağışının çok ve yükseltinin fazla olduğu Doğu Anadolu Bölgesi**nde görülür.

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

Erozyon: Bitki örtüsünden yoksun toprakların, yağmur ve rüzgarın etkisiyle aşınıp taşınmasına erozyon denir.

- Erozyon, en çok **bitki örtüsünün yetersiz olduğu İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde** görülür.

Erozyonu önlemek için;

- ✓ Ağaçlandırma çalışmaları yapılmalı,
- ✓ Eğimli arazilere teraslama yapılmalı,
- ✓ Tarlalar eğimin tersi yönünde sürülmeli
- ✓ Mevcut bitki örtüsü korunmalıdır.

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

Orman Yangını: Genellikle insanların hatalarından ve ihmallerinden kaynaklanan büyük yangınlardır.

Orman yangınları;

- **En çok yaz aylarının sıcak ve kurak geçtiği Akdeniz ve Ege bölgelerinde,**
- **En az ise her mevsim yağışlı geçen Karadeniz bölgesinde** görülür.

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

Doğal afetlerden çok, insanların yanlış uygulamaları can ve mal kaybını arttırmaktadır.

- Dere yatağına ya da yakınına yapılan evler, açılan tarlalar **sel** afetinden zarar görebilir.
 - Dik yamaçlara yapılan yerleşim yerleri **heyelan** tehlikesi altında kalabilir.
 - Yoğun kar, dağ eteklerine yapılan yerleşim yerini **çığ** tehdidi altında bırakabilir.
-
- Binaların sağlam olmayan zemine yapılması ve dayanıksız malzeme kullanılması **depremin** zararlarını arttırır.

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

Çevre sorunları bazen doğal yollarla meydana gelir, bazen de beşeri nedenlerden kaynaklanır. Çünkü **insanlar doğal çevreden yararlanırken ve doğal kaynakları kullanırken çevreye zarar verirler, doğal dengeyi bozarlar.** Doğal dengenin bozulmasıyla da çevre sorunları ortaya çıkar. Bu sorunlar kısaca şöyle sıralanabilir.

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

Hava kirliliği:

Ulaşım araçları, elektrik santralleri, sanayi faaliyetleri, binalarda ısınma amaçlı kullanılan yakıtlar hava kirliliğinin başlıca nedenidir.

Su kirliliği:

Termik santraller, gübreler, kimyasal ilaçlar, sanayi atıkları, toprak erozyonu su kirliliğinin başlıca nedenleridir.

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

Gürültü kirliliği: Ulaşım araçları, iş makinaları, sanayi kuruluşları, yüksek sesle müzik yapılan eğlence yerlerinden yayılan ses, kalabalıkların uğultusu, yüksek sesle konuşan ve bağırان insanlar gürültü kirliliğine sebep olur.

Toprak kirliliği: Sulardan toprağa karışan maddeler, hava yoluyla gelen maddeler, tarım alanlarında kullanılan ilaç ve gübrelerden kaynaklanan kimyasal maddeler, çöpler ve atıklar toprak kirliliğine neden olur.

AFETLER VE ÇEVRE SORUNLARI

Küresel Isınma:

Küresel ısınma, **atmosfere salınan gazların neden olduğu düşünülen sera etkisinin sonucunda, Dünya üzerinde yıl boyunca kara, deniz ve havada ölçülen ortalama sıcaklıklarda görülen artışa** verilen isimdir.

- Küresel ısınma, su kaynaklarındaki **buharlaştırma hızını artırır.**
- Dünya'mızın ortalama sıcaklığının artmasıyla birlikte **buzullar erimeye başlar.** Bu da buzullarda yaşayan canlıların yaşamını tehdit eder ve kıyıya yakın yerleşim birimlerinin sular altında kalmasına yol açabilir.

Bir sonraki konumuz
Afetlerin İnsan Üzerindeki
Etkileri

